

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “พฺนุณ - เครื่องผูก”

คำว่า **พฺนุณ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านว่า พัน - ทะ - นะ แปลว่า เครื่องผูก ซึ่งคนในสังคมไทยคุ้นกับคำว่า เครื่องพันธนาการ อันมีความหมายอย่างเดียวกัน คือ เครื่องผูก ไม่ได้หมายถึงเพียงเครื่องผูกภายนอก ที่เป็นเชือก เป็นโซ่ตรวน ฯลฯ เท่านั้น แต่ยังหมายถึง เครื่องผูกภายใน อันเห็นได้ยากและตัดได้ยาก คือกิเลสด้วย ดังข้อความบางตอนจากธัมมปัทมสูตรถา อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ว่า

“บทว่า **ทูปฺปมฺมุจฺ (เปลื้องออกยาก)** ความว่า ชื่อว่าเปลื้องได้โดยยาก ก็เพราะเครื่องผูก คือกิเลส อันเกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งความโลภแม้คราวเดียว ย่อมเป็นกิเลสอันบุคคลเปลื้องได้โดยยาก เหมือนเต่าเปลื้องจากที่เป็นที่ผูกได้ยาก ฉะนั้น

นักปราชญ์ (**ผู้มีปัญญา**)ทั้งหลาย ตัดเครื่องผูกคือกิเลสนั้น แม้อันนั้น อย่างนั้น ด้วยพระขรรค์คือญาณ (**ปัญญา**) เป็นผู้หมดความเยื่อใย ละกามสุขแล้ว เว้นรอบ คือ หลีกออก”

.....

เครื่องผูกในภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเชือก โซ่ตรวน เป็นต้น ไม่ใช่เครื่องผูกที่มั่นคง เพราะเหตุว่าผู้ที่ถูกผูกด้วยเครื่องผูกเหล่านี้ ยังมีโอกาสหลุดพ้นไปได้ สามารถทำลายแล้วออกไปได้ หรือ แม้กระทั่งขณะที่ถูกผูกอยู่นั้น สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ ทำงานต่าง ๆ ก็ได้ จึงไม่ชื่อว่า เป็นเครื่องผูกที่มั่นคง แต่เครื่องผูกที่มั่นคงนั้น ได้แก่ กิเลสทั้งหลายทั้งปวง มีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น ไม่เว้นแม้แต่ประเภทเดียว ผูกไว้ไม่ให้กุศลธรรมเกิดขึ้น ซึ่งพาให้ตกต่ำเพียงอย่างเดียว ไม่นำประโยชน์ใด ๆ มาให้เลยแม้แต่น้อย, ผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ ก็ชื่อว่า เป็นผู้ถูกผูกด้วยเครื่องผูก คือ กิเลส ทำให้ไม่สามารถออกไปจากวัฏฏะได้ ยังเต็มไปด้วยทุกข์ประการต่าง ๆ มากมาย อันเนื่องมาจาก กิเลสนั่นเอง

จึงแสดงให้เห็นว่า ตราบใดที่ยังเป็นผู้ที่มีกิเลสอยู่ ก็ยังไม่พ้นจากเครื่องผูกไปได้ ยังถูกผูกไว้ ด้วยกิเลสนานาประการ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ชาติหนึ่งชาติเดียวเท่านั้น แต่เป็นอย่างนี้มาอย่างเนิ่นนาน ในสังสารวัฏฏ์ที่เราถูกผูกด้วยกิเลส แล้วไม่รู้สึกรู้ว่าถูกผูก เพราะว่ายังไม่รู้จักเครื่องผูกคือกิเลส ที่มีอยู่ภายในดังกล่าว จึงมีความประพฤติดีไปด้วยอำนาจของกิเลสมากมายซึ่งเป็นเหตุทำให้ไปสู่ จุดหมายปลายทางที่ไม่ควรถึง นั่นก็คือ อบายภูมิ กล่าวโดยสรุปคือ ถูกผูกอยู่ก็ไม่ว่าถูกผูก จนกว่า จะมีโอกาสได้ฟังพระธรรม เมื่อได้ฟังความจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ถึงจะรู้ว่าตนเอง ถูกผูกด้วยกิเลส และกิเลสที่แต่ละบุคคลมีนั้นก็มากมายเหลือเกิน เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลผู้ที่เห็น ประโยชน์ของการอบรมเจริญปัญญา จึงไม่ละเลยในการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมปัญญา ต่อไป เพราะปัญญาเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องตัดซึ่งเครื่องผูกคือกิเลสได้ เหมือนอย่างพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีตที่ท่านตัดเครื่องผูกคือกิเลสได้ด้วยปัญญา.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]